

ČSSD – odpovědi na otázky na politické subjekty kandidující v podzimních volbách do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR týkající se problematiky vysokého školství v ČR, jeho kvality a konkurenceschopnosti

Veronika Pavlisová, sekce PR a marketingu

- 1. Česká republika dlouhodobě zaostává ve financování vysokého školství za průměrem zemí OECD (v celkových výdajích na terciální vzdělávání se ČR v roce 2016 pohybovala pouze kolem 64 % průměru zemí OECD). Jakými opatřeními hodláte toto dlouhodobě trvajícím zaostáváním ČR napravit**

Kvalitní vzdělávací systém a vzdělaná společnost jsou nejlepší cestou jak omezit společenské nerovnosti a zajistit České republice v 21. století prosperitu. Budeme dávat na školství o 1 % HDP více než dnes, což představuje cca 50 miliard Kč navíc. Ve výdajích na školní vzdělávání se tak dostaneme na úroveň nejvyspělejších zemí. Umožní to spolu se zvýšením kvality vzdělávání i zvýšit platy všem pedagogickým a nepedagogickým pracovníkům. Průměrný plat kvalifikovaného učitele má dosahovat 130 % průměrné mzdy.

- 2. Jak se budete snažit ovlivňovat a řídit kvalitu vzdělávání v oblasti vysokého školství, včetně zajištění efektivního fungování Národního akreditačního úřadu a naplňování mezinárodních standardů v této oblasti? Budete uvažovat o optimalizaci počtu VŠ? Plánujete zavedení školného na vysokých školách? Kdy? Pro koho?**

Pro ČSSD je zcela klíčová dostupnost kvalitního vzdělání na všech jeho stupních a zásadní odmítnutí jakýchkoli pokusů o zavedení školného. Vzdělání má vedle společenské i ekonomickou funkci, proto jeho podoba musí držet krok s vývojem trhu práce.

- 3. Současná úspěšná mezinárodní spolupráce VŠ s mnoha prestižními partnery v oblasti vědy a výzkumu a dalších tvůrčích činností zcela nepochybně posiluje prestiž České republiky a je důležitá i pro zásadní rozvoj znalostí absolventů VŠ a jejich schopnost se globálně prosadit na budoucích trzích výrobků, služeb a myšlenek. Výzkum, vývoj, inovace a další tvůrčí činnosti, včetně uměleckých, jsou proto na půdě vysokých škol v rozvinutých ekonomikách strategicky a cíleně podporovány. Jaké konkrétní plány pro podporu a rozvoj konkurenceschopnosti ČR v oblasti vědy a výzkumu a tvůrčích činností v oblasti vysokého školství vycházejí z vašeho programu?**

Česko je z hlediska státních investic do výzkumu na průměru EU. Problémy ČR v této oblasti jsou však dva: v těchto investicích je třeba zvýšit podíl soukromých investic a také zvýšit investice do základního výzkumu a zahraniční výzkumné spolupráce. Ty tvoří základ budoucích inovací.

- 4. Autonomie a akademická samospráva vysokých škol byla ustavena a úspěšně rozvíjena po roce 1989 a garantuje existenci vysokých škol jako demokratických institucí, založených na široké diskusi a otevřené komunikaci. Tím se rovněž významně naplňuje tzv. třetí role VŠ, protože díky akademické samosprávě i mladá generace absolvuje vysokou školu demokracie a poznává význam slov klasika TGM "demokracie je diskuse". Vyjádřete se před volbami jasně, zda budete podporovat stávající podobu autonomie a samosprávy VŠ, anebo hodláte současný stav měnit, pokud ano, tak jakým způsobem?**

ČSSD podporuje stávající podobu autonomie a samosprávy vysokých škol a nechce ji nijak měnit.

- 5. Jak budete podporovat mladé vysokoškolské talenty? Budete věnovat větší pozornost a podporu náročným oborům, jejichž absolventi se úspěšně mezinárodně prosazují? Plánujete rovněž systematicky podporovat poradenská centra na VŠ zabývající se duševním zdravím studentů? Zvýšili byste financování z veřejných zdrojů související se studiem studentů se specifickými**

potřebami? Jak podpoříte kvalitu uchazečů o vysokoškolské studium? Zejména jejich nízká připravenost v exaktních předmětech (matematika, fyzika, další přírodovědné předměty) klesá i v mezinárodních srovnáních, což je pro budoucí prosazování ČR na mezinárodní scéně alarmující.

Navýšíme prospěchová a sociální stipendia a zavedeme program podpory mladých vědců, aby své vzdělání skutečně mohli zužitkovat ve veřejném zájmu a neodcházel z finančních důvodů do jiných profesí.

6. **Role učitele pro zajištění kvalitního a náročného vzdělávání studentů VŠ, vedoucího k úspěšnému uplatnění absolventů VŠ na pracovním trhu, je jistě zásadní. Průměrné mzdy vyučujících odborných asistentů na VŠ ale již zaostávají nejen za průměrnými mzdami vysokoškolsky vzdělaných pracovníků, ale v oblasti školství i za průměrnými mzdami středoškolských učitelů. Hrozí tedy nejen častější odchody talentovaných vědců do zahraničí, ale i to, že vysoké školství začnou opouštět další kvalitní pedagogové a nadějní mladí odborní asistenti, což při nadcházejícím očekávaném zvyšování počtů studentů na VŠ v důsledku demografické křivky je alarmující. Jaké konkrétní kroky pro řešení výše popsané situace navrhujete?**

Není to aktuální problém, protože část talentovaných vědců se do ČR vrací. Odborníci ale musí odcházet skutečně jen na nejšpičkovější zahraniční pracoviště, dále rozvinout systém podpory mladých, tzv. postdoců, a podpořit jejich pozdější návrat otevřeným systémem výběrových řízení a kvalitními podmínkami pro práci.

7. **Finanční situace doktorandů je především z důvodu velice nízkých stipendií dlouhodobě neudržitelná. Evropská Charta a Kodex pro vědecké pracovníky doporučují, aby se k doktorandům a doktorandkám přistupovalo jako k začínajícím výzkumníkům a výzkumnicím. Máte představu, jaký by měl být minimální garantovaný příjem studentů doktorského studia?**

Doktorandi dnes vykonávají vědeckou činnost a vyučují, nicméně se to neodráží na jejich finančním ohodnocení. Navýšíme doktorandská stipendia o dalších 50 %, zhruba na 15 tisíc korun. Stipendium nemá nahrazovat mzdu nebo plat za pedagogickou činnost, doktorandi z ní budou mít další příjem.

8. **Značná část studentů si své VŠ studium financuje plně, či z větší části sama. Všechny náklady obecně se v poslední zvyšují, ale u dohod o provedení práce (DPP), které jsou velmi častou formou zaměstnání vysokoškolských studentů, však hranice 10 000 Kč, pod kterou se odvody neodvádí, zůstává neměnná. Podpoříte navýšení této částky, např. v návaznosti na minimální mzdu?**

Dohody mimo pracovní poměr mají sloužit pouze k zajištění doplňkového příjmu, proto nemůže být hranice pro osvobození od placení sociálního pojištění vysoká.

Současná hranice u dohody o provedení práce pro osvobození od plateb sociálního pojištění bude i v roce 2022 stále přesahovat 25 % průměrné mzdy, což je z mezinárodního pohledu vysoká hranice. Pro srovnání, například v Německu je hranice tzv. minijobu, ze kterého se platí snížené (nikoli žádné) pojistné, 450 Euro, což nedosahuje ani 15 % průměrné mzdy. Na Slovensku je hranice měsíční odměny u dohody pro vyjmutí z pojištění 200 Euro, opět pod 15 % průměrné mzdy, přičemž v žádném z těchto států není možné pobírat příjem z více dohod přesahující v součtu uvedené hranice, jak je tomu v České republice zároveň se zvýhodněním v oblasti plateb pojištění.

Nepovažujeme také za vhodné nastavení DPP diferenciovat podle jednotlivých skupin, protože by při takové úpravě zaměstnavatelé platili výrazně nižší náklady u studentů než např. u osob nad 50 let nebo osob s nižší kvalifikací, jejichž uplatnění na trhu práce je problematické.

MPSV proto v současné době o zvýšení hranice osvobození od plateb sociálního pojištění neuvažuje.

9. **Rostoucí byrokracie představuje stále významnější zátěž nejen pro občany ČR, ale je i značnou brzdou pro rozvoj kvality vysokého školství. Ukazuje se, že jedním z faktorů negativně ovlivňujících úbytek kvalitních a talentovaných akademických pracovníků a vědců je i jejich trvale rostoucí časová vytiženost zahrnující nejen vzdělávací, výzkumnou, vývojovou, uměleckou, projektovou, konzultační, ale i administrativní a další činnosti. Stále více je zřejmé, že bude nutné reagovat v co nejkratší době a nadměrnou administrativu a byrokracii, redukovat na únosnou mez, než se společnost včetně vysokých škol zbytným papírováním zahltlí. Jak plánujete současné dusivé byrokratické prostředí ozdravit?**

Administrativní zátěž snížíme zjednodušením vykazování v evropských i národních rozvojových projektech a personálním posílením o administrativní pracovníky z rozpočtového určení daní.

10. **Budete otevřeně komunikovat s oběma oficiálními reprezentacemi vysokých škol, s Radou vysokých škol a Českou konferencí rektorů? Budete zodpovědně spolupracovat s reprezentacemi VŠ při přípravě legislativy a strategických dokumentů, které souvisí s vysokým školstvím? Na které vaše odborníky pro vysoké školství se budou moci reprezentace VŠ i samotné vysoké školy obracet v případě vašeho úspěchu ve volbách?**

ČSSD se nikdy neuzavírala před věcnou a efektivní diskuzí, když nám byl svěřen resort MŠMT a nemáme to v úmyslu ani v budoucnosti. Spoustu práce v aktivní a progresivní komunikaci odvedla naše ministryně školství Kateřina Valachová.